

Méhészeti Közlöny.

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

Az erdélyrészi méhész-egylet tagjai a tagsági díjért kapják. Tagsági díj rendes tagok részéről évi 4 korona.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a szerkesztő nevére Kolozsvár, Király-utca 25 sz., reklamatiók, hirdetésekre vonatkozó megkeresések dr. Balázs Ferenc főtitkárhoz Kolozsvár, Mészáros-utca, 3. sz., a pénzküldemények Zsögön Rácz Mihály egyll. pénztárnokhoz Kolozsvár, Mátyáskirály-tér Bánffy-palota intézendők.

*

Hirdetés díja: Egyszeri hirdetésnél egész oldal (187 négysz. cm.) 6 k., féloldal 3 k., negyed oldal 1 k. 50 f. Egyesületi tagok és fél-éves hirdetőknél 10%-al, egész éves hirdetőknél 15%-al olcsóbb. A hirdetési díjak előre beküldendők az egyesület pénztárába. Cikkeink átvétele csak a forrás („Méhészeti Közlöny”) tüzetes megjelölésével van megengedve.

A KÉZIRATOKAT NEM ADJUK VISSZA.

Felelős szerkesztő: **Ványolós Miklós.**

Kérelem.

Miután a múlt számban közzétett hason értelmű kérelemre ez ideig csak nagyon kevesen adtak felvilágosítást úgy, hogy azokból általános véleményt nem mondhatunk; újból van szerencsénk, mindazon tagtárs urakat felkérni, kik f. évben akár z or a szágos méretű, akár az eredeti kaptárban Boczonádi-rendszer szerint kezelték méheiket, hogy úgy a kedvező, mint a kedvezőtlen eredményről egyesületünket egy levelező-lapon értesíteni sziveskedjenek.

Az eddig beérkezett értesítésekből ugyanis nem lehet teljes határozottsággal megállapítani, hogy e rendszer és különösen a nagy kaptár vidékünkön bevállik-e ; ugyanazért kérjük minél többek szives értesítését.

Az elnökség.

Egyszerű és hasznos méhészet.

Sokan volnának, akik az okszerű méhészetet gyakorolnák, ha a méhek komplikált kezelése attól vissza nem riasztaná. De a komplikált kezelés mellett is akadnának többen, ha nap-nap után fel nem hangzana a panasz, hogy a méhek annyit sem gyűjtöttek, a mennyi téli kirtásukra elég; hogy a méhek a telt keretek mellett tavaszra elhullottak stb., stb.

Nem volt ez mindig így, mert ha a méhtartás mindig annyi

vesződséggel és kétes kimenetellel járt volna, ma már nem lenne egy méhészt sem, de talán még méh sem.

Mi az az okszerű méhészt? Az-e talán, a melylyel a kaptárba belakolt méheket kezeljük. Oh nem; a mostani kezelés tudományos kezelés, mely keresi az okszerűséget, vagyis olyan, mint a jog, mely keresi az igazságot. Jog és igazság, tudomány és okszerűség atyafiak ugyan, de nem testvérek.

Jog őrzi az igazságot, tudomány az okszerűséget. A tudományos méhészt már nagyjában tisztában van azzal, hogy mik szükségesek a méheknek, mitől kell azokat védeni, vagy másszóval a méhek oly sokszor emlegetett »életfeltételeit« tudja. Mindazonáltal vannak oly apró körülmények, a melyek kiismerésére a nagyobb dolgok időt nem engedtek, vagy a melyek a figyelem alól oly simán csuszta ki, hogy azokra a figyelem ki nem terjedhetett.

Tudjuk azt, hogy a méhek legfontosabb életfeltétele a zavarást nem tűrő nyugalom, legnagyobb ellensége a hideg, mégis e kettő ellen vétünk legtöbbet. E kettő veszi el a méhek munkaképességét, munkakedvét.

A kasban, hol a méhek meg nem háboríthatók, a királynőtől kezdve a legutolsó munkásig mind oly élénkek, vidámak és szépek. Hasonlitsunk csak össze egy a kasból és kaptárból kivett királynőt, azonnal felismerjük, melyik honnan való, mert a kasban nevelkedett anya sokkal szebb, nagyobb élénkebb, mint a másik. Mi ennek az oka? A nyugalom és meleg.

A kaptár deszka oldalfalai nem adnak elég meleget a méheknek, a miért is azok télen át annyit szenvednek, hogy munkaképességüket veszítik, de szenved a korai fiasítás is, mely hivatva volna új otthont alapítani. Már bölcsőjében sínylik, elcsenevészedik s ha kirajzott, alig képes magának annyit gyűjteni, a mennyivel kiteleljen.

Bármilyen jól legyen is a kaptár építve, nincs meg benne a feltétlenül szükséges zárt hely, mert a kaptár ajtónyílásán a levegő finoman átjár s a röpnnyíláson át lég-huzamot okoz. A lég-huzam az embert is beteggé teszi, nemhogy a méheknek, a melynek 25—30° melegre van szüksége, ne ártana. A szegény méhek azt sem tudják, hogy hordjanak-e, vagy a fiasítást védjék a betoduló hideg ellen. Hányszor látjuk, hogy még az ablakra is itt-ott. a hol a levegő nagyobb benyomulását érzik, bizonytalan alaku sejtet építenek; az ablakot köröskörül beragasztják. De jön a gazga, hogy a fészket bővítse; látja a különös építkezést, kiszakítja a beragasztott ablakot, megtisztítja, új keretet állít be s visszahelyezi. A méhek újból kezdik a ragasztást s míg ez megtörténik, nagyrésztük a fiasítást védi a hideg ellen.

Misem bizonyítja a méheknek a léghuzamtól való félelmét mint az, hogy ha valamely becsukott kaptár ajtaját, melyben a hőmérséklet 25° volt, kinyitjuk, a méhek nagy zúgással a meleget rögtön $26-27^{\circ}$ -ra emelik.

A méhek életfeltétele az egyenletes, zárt levegővel bíró kaptár s a teljes munkaszabadság.

(Folyt. köv.)

—s. —s.

Boczonádi-Kuchenmüller rendszer.

Közlönyünk f. évi augusztusi számában H. B. ur e czimen cikket tesz közzé, a melyben két különálló és sok tekintetben egymástól eltérő rendszert egy összevont névvel kívánja megnevezni. Távol legyen tőlem, mintha cikkíró ur felfogását nem tisztelném, de az igazság parancsolatára igyekszem tőlem telhetőleg őt és t. olvasóimat meggyőzni arról, hogy e két rendszert összevont névvel megnevezni nemcsak nem helyes, hanem jogtalan is.

A cikk ugyanis azt mondja: Boczonádival *majdnem* egy időben lépett fel Kuchenmüller konstanzi német méhészt az ő rendszerével, mely teljesen megegyezik a Boczonádi által terjesztett móddal. S mivel nem lehet feltételezni, hogy egyik a másíkról tudott volna, a közönség is körülbelül egy időben vett tudomást róluk. *Az elsőség dicsőségét egyiknek sem lehet odaitélni*, hanem e sokat vitatott rendszert Boczonádi—Kuchenmüller rendszernek kellene nevezni. Tehát nincs bizonyítva, hogy egy időben léptek volna fel, csak *majdnem* egy időben. Ami az elsőséget illeti, arra nézve alább leszek bátor némi megjegyzést tenni.

Hogy nem lehet a két rendszert egy összevont névvel jelölni, kiteszik már magából a közleményből is, melyben a 9-ik bekezdéstől a 14-ig a két rendszer közötti eltérést magyarázza H ur, mintegy bizonyosságául annak, hogy a két rendszer mennyire különbözik egymástól.

Lássuk most, kit is illet meg voltaképen az elsőség dicsősége?

Ha valamely dologra bennünket a *véletlen* vezet, annak dicsősége nem minket illet, hanem azt a bizonyos *véletlent*, melynek mi csak pusztá eszközei vagyunk. Ellenben, ha valami felett éveken át gondolkozunk, kísérletezünk, költünk, fáradunk s mindezek bennünket eredményhez vezettek, akkor a dicsőség miénk, mert fáradással küzdöttük ki magunknak.

Boczonádi, — mint a »Rendszerem ismertetése« című füzetében írja, — a »Magyar Méh« hasábjain nyilvánosan tett föl kérdéseket a méhek egyszerűbb és hasznosabb kezelését illetőleg. E föltett kérdésekre kivüle senki választ nem adott. Ő is csak 7 év után válaszolt saját kérdéseire, melyekről akkor már mindenki megfeledezett. Hét hosszú év alatt költséget és fáradságot nem ismerve kísérletezett, tapasztalt s ezek alapján biztos adatokkal lépett a nyilvánosság elé. Olyan adatokkal, melyekből sem elvenni, sem hozzátenni nem lehet, nem szabad. Ezt nevezem én rendszeralkotásnak, mely változtatást, kontárkodást nem tűr, hanem meg kell tanulni, hogy értsünk hozzá és eredményt érjünk el vele.

Boczonádi tudományos alapon alkotta meg rendszerét, szigoru precizitással indokol meg mindent, amit tesz s a »Rendszerem ismertetése« című füzetének minden sorát a kételkedést nem tűrő önértzet és biztosság szelleme lengi át.

Kuchenmüller mesébe illő komikus módon jutott rendszeréhez, de meg is látszik rajta. Semmi önállóság Nem lépett föl határozottsággal. Nem emelkedett a régi theoria fölé, hanem a hol saját gondolatában nem tudja megtalálni a szilárd talajt, ott a régi rendszerre támaszkodik, hogy egész alkotása össze ne düljön. Kuchenmüller tesz, de nem tudja mit, miért? Azt mondja, hogy az alsó sorból kivett keretet a felső sorba fordított sorrendben és megfordítva kell betenni, de hogy miért kell így tenni s miért nem, másként nem indokolja. De nem indokolja egyéb eljárását sem, ami csak azt bizonyítja, hogy nélkülöz minden tudományos alapot s a sikert csupán a véletlenre bizza.

Az itt előadottak alapján bátran Boczonádinak nyujthatjuk az elsőséget és dicsőséget.

Most már legyünk egy kissé hazafiak is, s ha egy honfitársunk kitartó szorgalom és odaadó munkásságát siker koronázta, annak dicsőségét ne igyekezzünk erőszakkal egy idegennel megosztani, sőt ha más tenné is, ha nem is hazafiságból, de az igazság kedvéért védjük meg honfitársunk jogosan megérdemelt dicsőségét, mert az ő dicsőségének fényéből tán nekünk is jut, ha több nem, egy sugár.

Ne nevezzük tehát Boczonádi-Kuchenmüller rendszernek, hanem az első Boczonádi, a másodikat Kuchenmüller rendszernek.

Ami a gyakorlatot illeti, hogy a Boczonádi rendszert csak eredeti kaptárban lehet sikeresen alkalmazni, az csak a rendszer tökéletességét s az egész alkotás teljes önállóságát bizonyítja. Mindazonáltal kellő szakismeret és gyakorlat mellett a Sötér-féle és az országos méretű kaptárokban is lehet azt elég jó eredménnyel alkalmazni.

Bíró Elek.

Október havi teendők,

A múlt havi számunkban adtuk a betelelésre a kellő utasítást, aki a szerint járt el, — ha valami véletlen közbe nem jön — biztos lehet méhtörzseinek áttelelésében Október havában már kevés a méhésztendője. A természet nyugalomra készül, s lehet, hogy e sorok megjelenésekor méheink már meleg kis lakásukba húzódnak össze.

Természetesen, minél hosszabb az ősz s minél gyakrabban kirepülhetnek méheink, annál könnyebben elviselhetik a hosszú tél fogságának gyötrelmét.

A derültebb napokon a méhészt csak külső szemlét tart, hogy a netalán még kívánatos rendezni valókat rendezze.

A berendezett téli fészket lehetőleg ne háborgassuk, csakis az utolsó kényszerítő esetben, ha a méhcsalád állapota arra mutat, hogy valamelyes rendellenességnek kell lenni. E rendellenesség lehet mézhiány, az ilyen családnak csakis lépesmézet adjunk, mert a pörgetett mézet ugyan hamar felhordják, de már nem földelzhetik be.

A téli fészkek melegének visszatartása végett a fedődeszkákra tegyünk egy néhány réteg újságpapírt, valamint az ajtó és ablak közé is.

A röplukat szükítsük lassanként annyira, hogy csak egy méh férhessen ki. Ha bekövetkeznek a komor, esős idők, akkor óvakodjunk a háborgatástól; hagyjuk csendesen őket pihenni.

Az üres lépeket osztályozzuk, külön-külön rakjuk el a méhkenyeres, az üres dolgozós, az egészen kiépített és félig kiépíteteket. A régi fekete és töredezeteket selejtezzük ki, a viasztörmelékkel hozzáadva, olvasszuk ki.

Az üresen maradt kaptárokat is tisztán, gondosan kitisztítva hagyjuk, hogy tavasszal annál kevesebb dolgunk legyen velök.

Mezel,

A székely akció és a méhészet.

Minket erdélyieket s főkép a székelyeket felettébb érdekelhet az újabban megindult székely akció. Ezelőtt másfél évvel a székely föld felségítésére, a székely nép megmentésére, a kivándorlás megakadályozására egész országszerte nagy éedekeklődéssel várt kongresszust tartottak egyik székely vármegyében. Gyönyörű lelkesítő beszédek hangzottak el, mindent elmondottak s írásba foglaltak, hogy mikép lehetne ezt a szegény, jóra való népet újból lábra állítani s megmenteni édes hazánknak.

A székely kirendeltség államköltségen megis alakult s működik is, de hogy kellő és a cél elérésére elegendő erővel-e, azt épen nem mondhatjuk.

Folyó évi augusztus hó 28-án e tárgyban Vörös László elnökléte alatt újból szakértekezletet tartottak, melynek tárgya az a javaslat volt, mit a miniszterium dolgozott ki. A javaslatok szószszerint a következők, — s főkép a székelyföld iparának fejlesztésére vonatkoznak.

»1. A székely házi és kisipar irányítása, vezetése és fejlesztése céljából átszervezendő a székelyföldi iparmúzeum, mely kapcsolatba hozandó a marosvásárhelyi fa és fémipari szakiskolával és egy a kisiparosok használatára szolgáló közös gépműhelylyel. 2. A fölállítandó székely ifjaknak ipari pályára való nevelését szolgáló, legalább 100 székely-inas befogadására berendezendő internátus Brassóban. 3. A brassói internátus beválása esetén ugyanilyen intézetek létesítendők a Székelyföldet környező jelentékenyebb erdélyi városokban 4. Kiválóbb székelyifjak néhány évi gyakorlás után a Székelyföld megfelelő vidékein volnának állami támogatással letelepítendők 5. A Székelyföld arra alkalmas ipari góczain állami támogatással kisipari termelő-szövetkezetek létesítendők és azonkívül a kisipar gépek adományozásával segíeyezendő. 6. Állami segítséggel nagyobb közös raktárak és elárusító csarnokok létesítendők a Székelyföld arra alkalmas városaiban. 7. A háziipar különböző agrárvállalati alapon, államsegélylyel fejlesztendő.

Az egyes iparágakban az elől már részletesen ismertett következő vállalatok létesítésére kinálkoznék alkalmas talaj:

A faiparban: 1. Ajtó- és ablakgyár, esetleg szövetkezeti alapon, Marosvásárhelyen 2. Középrendü butor készítésére alkalmas közös műhelyek, esetleg szövetkezetek Kézdivásárhelyen, Kovásznán, vagy Marosvásárhelyen. 3. Bükkfából készült ülőbutorok, valamint székállványok gyártására szolgáló ipartelep a Székelyföld bármely bükkben gazdag vidékén. 4. Botgyári vállalat létesítése Csik vármegye erdős részein. 5. Háziipari alapon vállalkozó utján az esztergályosipar s a játékszerek készítésének fölkarolása.

A fonószövőipar terén a megkezdett alapon a házi szövőiparnak továbbfejlesztése és ugyanazon alapon több vállalat létesítése kívánatos.

Az agyagiparnál az iparosok nevelésére kell a súlyt vetni, még pedig néhány értelmesebb iparost ösztöndíjjal gyakorlatilag kiképeztetni s államsegítséggel lehetővé tenni a tisztességes műhelyberendezés beszerzését, valamint a megfelelő kemence építését.

A kő- és márványiparban arra alkalmas, megbízható vállalkozók gépsegítséggel lesznek támogatandók, versenyképességük pedig vasuti szállítási kedvezményekkel lesz növelhető.

Az üvegiparban az ásványvizes-palaczkok gyártása volna fejlesztendő.

A vasipar terén elsősorban a meglevő szentkeresztbányai vasgyár-öntvényüzeme volna kibővitendő, valamint közönségesebb szerárúknak gyártását kellene fejleszteni.

További föladat itt az erdővidéki vasgyár létesítése lágy vasöntvények és a toroczkói vasgyár föllállítása a szerszám, kovácsolt áru és keménydrót előállítására. Az utóbbi gyárral kapcsolatban a szerárut készítő kisvasipar, illetőleg vasházipar meghonosítására is lehet kilátás s erre mindenesetre kísérletet kell tenni.*

Nem akarok ezen javaslatok bírálatába bocsátkozni, hogy helyes-e vagy nem, hiszen ha megvalósulnának, természetes, hogy csak hasznosak lennének. Annyit azonban megjegyzek, hogy e javaslatok között kevés van olyan, a mi a székely nép egyéniségének s vele született hajlamának megfeleljen. A székely nép első sorban is szabad, független szeret lenni, fél az alárendeltségtől s a reggeltől-estig tartó egyforma gyári munkától. Szabad népnek érzi az magát most is s inkább — a földműveléssel foglalkozó székely községekben szivesebben jár napszámra, minthogy valamelyik gyárban — hol kétszer-háromszorannyi munkabért kapna — vállalna alkalmazást.

Az ezelőtt 20-30 évvel szép jövedelmet hozó birtokok ma már annyira szét vannak darabolva, hogy különösen a rossz, terméketlen években azok jövedelméből egy család megélni nem tud s így kénytelen más jövedelemforrás után nézni, esetleg eladja azt a kevés bennvalóját, pár szántóföldjét s annak az árán kivándorol. Szive-lélke fáj, hogy ott kell hagyni szülőföldjét, de kénytelen vele, mert ottani megélhetése nincsen biztosítva.

Pedig e kis birtokon is lehetne gazdálkodni és pedig méhészettel összekötve. Franciaországban, Németországban a Németalföldön kevés az a földmives gazda, a ki méhészettel ne foglalkoznék, sőt a Németalföldön egész községek vannak, melyek lakói tisztán méhtenyésztésből élnek.

A székely akció e jövedelmező gazdasági ágra is ki volna terjesztendő természetesen állami segítségével.

Statisztikailag ki van mutatva, hogy hazánkban még most is — levonva a behozatalt a kivitelből — nemzetgazdasági hásonként a méhészetből évente majdnem 2 millió korona tiszta jövedelmet kapunk más országokból, de hát a mi még itthon fogyasztódik el, az is szép összeget tesz ki.

Ha kicsinyben vesszük a méhtenyésztés értékét, csak arra mutatok, hogy 3 méhcsalád jövedelme megfelel egy hold szántó-föld jövedelmének — természetesen okszerűen kezelve. Ez állításom a következő alapokra fektethetem: Egy méhcsalád évente hoz 10—25 kilogr. mézet, mely kilogrammonként eladva (80—140 fill.) megér 8—35 koronát, három méhcsaládé 24—105 koronát. Ez csak a tiszta mézhozam s ha ehhez vesszük még a viasztermelés értékét, — melynek kilogrammja a legolcsóbb számítással is 2 kor. 40 fillér, három méhcsalád évi hozama feltétlenül megfelel egy hold szántó-föld tiszta hozamának.

100 méhcsaládot egy ember elkezelhet, ennek évi hozama középátszámítással (egy méhcsaládtól 15 kiló méz, egy kiló méz ára 1 korona) 1500 korona, levonva ebből a kiadásokat, illetve a befektetés egy részét, még mindig marad évente 1200—1300 korona, a mi 30—33 holdbirtoknak felel meg. S mi kell ehhez? Egy akkora terület, hová ezt a 100 méhcsaládot elhelyezhetjük s természetesen első befektetésül egy kevés összeg, mert tovább a méhcsaládok automaticze szaporodnak okszerű kezelés mellett.

Nem mondom, hogy az illető csupán a méhészettel foglalkozzék, tanuljon meg valhmely iparágat is, a mit télen üzhet, mert hiszen a méhekkel ősztől tavaszig ugyyszólva semmi dolog nincs, csupán az előkészületeket kell megtenni a következő tavaszra s ha az illető a kaptárok készítésében megszerzi a kellő gyakorlatot és ügyességet, ugy ezzel iparszerűen is foglalkozhat.

Hogy azonban a méhtenyésztés nagyobb mérvben s számottevően elterjedjen, erre a jelenlegi vándortanítói intézmény és méhészeti egyesületek egymagokban nem elegendők, mert különösen ez utóbbiaknak nincs hozzá anyagi erejük. Itt csak az állam segíthetne egy kis áldozattal s ép ezért a székely akciónál programul ezt is fel kell venni mint egyik igen fontos mentő eszközt és tényezőt.

Nagyon természetes, hogy az okszerű méhészkedéshez bizonyos szakismeret kívántatik meg, nem szükséges azonban, hogy valaki az összes méhészirók művét áttanulmányozza, elég egy kis káté vagy mondjuk az e célra a földmívelési miniszterium által kiadott s díjmentesen megkapható »A méhészetről« című könyv is.

A jelenlegi vándortanítói intézmény nem felel meg a kívánalmaknak annyival is inkább, mert azok a fenálló egyesületekkel nincsenek kapcsolatba hozva s így természetesen mindkettő fél munkát végez.

Véleményem szerint, hogy a méhészet minden helyen, minden községben elterjedjen, annak keresztül vitelére csakis a községi vagy állami tanítók volnának legalkalmasabbak.

Minden fitanítóképző-intézetben tanítják a méhészetet, miért ne fordítanak a tanítók a nép hasznára e tudományágot a méhészkedésre alkalmas községekben?

Tudomásom szerint a tanítók most is kapnak ily czímen az államtól bizonyos csekély díjat vagy mondjuk segélyt, de az úgy látszik annyira csekély, hogy azért nem sok időt szentelhet a méhészkedést illetőleg a mások tanítására.

Minden székely községben a tanító meg volna bizandó a méhészetnek ottani fejlesztésével s terjesztésével s azoknak, kik erre hajlandók, megadnák úgy az elméleti, mint gyakorlati oktatást. E czélból egy héten egyszer arra alkalmas méhesben elméleti és gyakorlati előadást tartanának. Utbaigazítást adnának a méhesek kezelésére. Ugyszólván egy kis méhészkör alakulna a községben, éppen mint az olvasó körök, minden kör tagja lenne az egyesületnek, mely gondoskodnék a méz értékesítéséről s a szakközlönyben időről- időre szakszerű közleményekkel s utasítással is ellátná.

A jelenlegi vándortanítók csak mintegy felügyelői szerepet játszanának s az egyesülettel karöltve, egyetértve működnének a miniszterium által meghatározandó, illetve az előre jóváhagyás végett felterjesztendő program szerint.

Évente több tanfolyam tartatnék úgy az egyesület székhelyén, mint egyes vidékeken s ennek tartására a vándortanító volna kijelölendő.

Igy a földmives nép is látva tanítójában a jóakaratot s a méhészet terén elért eredményt leküzdéné a méhészet iránt eddig érzett félelmét s egy pár év alatt önállóságra téve szert, biztosítaná magának a megélhetést.

A székely akció kérdésénél tehát a méhészet számottevő tényező lehet s reméljük, hogy az intéző körök e tekintetben nem zárkoznak el annak államsegítségen leendő föllendítésétől s intenzívebbé tételétől.

Dr. Balázs Ferenc.

Miként irtottam ki a darázsokat.

Ne csodálkozzunk azon, hogy a régi egyiptomiak a nilusi krokodilt, a hinduk a gangesi gaviált, Brazília őslakói a kaimánt

vagy alligatořt és az óriási kigyót Isten gyanánt tisztelték, mert hiszen ezek az emberek az őskor sötétségében éltek. Tisztelték, imádták azt, akitől vagy a mitől félniök kellett, azt, akitől valami anyagi jót tapasztaltak, vagy a minék rendeltetését nem tudták. Tisztelték, imádták a napot, mint a melytől világosságot, éltető meleget stb nyertek ; a holdat, mely az éjszakát megvilágította. A csillagokat sem hagyták tisztelet nélkül, habár azok rendeltetését, jó avagy rossz befolyását nem tapasztalták. Ugy tettek a csillagokkal, mint az egyszeri ember, akitől a pap megkérdezte »Hiszed-e, hogy van más világ?« »Igen« — felelte az ember. — »Miért hiszed? — »Azért — mondotta a kérdezt, — mert ha hiszem, hogy van s még sincs, azért nem lesz baj, de ha nem hiszem, és van, akkor halálom után könnyen bajba jöhetnek «

Azért mondom, hogy ne csodálkozzunk az őskor emberein, mert még napjainkban is gyakran találkozunk olyan emberekkel, kiket valamely állattól való babonás félelem, annak becézőjévé tesz a helyett, hogy okosabb embertársaik véleményét kikérnék azok eltávolíthatására nézve, esetleg azok elpusztítására a felvilágosultabbak segítségét igénybe vennék.

Hogy messze ne menjek, a házi menyétet említem meg, mely tudvalevőleg az istállóba is be szokott fészkelni, — hol talu helyen a tyukok tojni szoktak. Mennyi tojás esik áldozatául falánkságának s mégis a földmives nép még üldözését sem kíséri meg. Azt tartja ugyanis a babona róla, hogy bántani nem szabad, mert nagyon bosszuálló kis állat, mely ha üldözik, boszujában a tehenek tőgyét megharapja s harapása nagyon veszélyes. Pedig az egész babonának más alapja nincs, minthogy hiába igyekszik a gazda a menyétet elűzni vagy megütni, virgoncsága miatt lehetetlen. De próbálja meg csapdával elfogni, tudom nem lesz kedve harapni többé.

Igy van némely élheterlen babonás ember a darázsokkal is. Élheterlennek kell mondanom azt az embert, aki képes eltűrni, hogy önmaga, családtagjai és apróbb házi állatai biztonsága mindennap fokozottabb veszélyben forogjon a szerint, amint a darászfészek népe szaporodik. Elnézi, hogy érő gyümölcsében és szőlőjében kárt okozzanak. Kész legyen a padlás azon részét, hova a darázsok befészkeltek, inkább deszkával vagy ponyvával elzární,

hogy a többi részt kisebb veszélyvel használhassa. Kész legyen elhinni s a felett jajgatni, hogy valamelyik rosz embere kuruzsolta oda azokat s ha bántani merné, kitudja mily messzemenő rosz következményekkel járna őreá, családjára és egész háza tájékára. Tehát az állatokat tisztelő ősember még nem halt ki teljesen.

Méhesem körül nap nap után láttam darázsokat repkedni. Mind sűrűbben és nagyobb számmal jelentkeztek Gyermekeimet, kik a szünidő alatt itthon vannak, oda állítottam, hogy azokat a méhes körül csapdossák le, de hasztalan volt minden figyelmük és munkájuk; a darázsok egyre mind sűrűbben és nagyobb számmal jöttek.

Figyelni kezdettem, hogy megtudva jövetelük irányát, fészükét megtalálhassam, de napokig tartó feszült figyelmem daczára sem tudtam még az irányt se megállapítani, mert a kert gyümölcsfái közt minden oldalról jöttek s úgy is távoztak. Bejártam az összes szomszédokat. Engedelmmükkel átvizsgáltam összes épületeik minden zugát. Nem találtam sehol darászfészekre. Átkutattam kertjeiket, a kerítéseket, odvas fákat, a földet. Sehol semmi. Már végkép elvoltam keseredve, látva azt az irtóztató pusztitást, amit méhesemben elkövettek, a miről csak az képes magának fogalmat alkotni, aki a lódarázs természetét ismeri, vagy méhesében azzal baja volt.

Le is mondtam már arról, hogy a darázs-tatárjárás kiinduló pontját megtalálom. Egy reggel azonban, midőn a szántóföldre kimegyek, telkemtől mintegy 3 km.-nyire látom, hogy egy zsendyfedelű kis parasztház padlásablaka mintha füstölne, úgy repdes ott ki s be a sok lódarázs.

Félbeszakítottam sietős utamat. Rohantam be az udvarra, hol a gazda — olyan hideg nyugalommal, hogy egy telivér angolnak is becsületére vált volna — faragott egy rudat. hogy kapájának nyelet tegyen.

Amint a darázsokról kezdtem beszélni, nyugalma rögtön elhagyta s a kezében levő ruddal fenyegetőzve mondá: »csak tudnám ki volt, majd eligazítánám a dolgát,« s folytatta olyan szavakkal, a milyeneket lehetetlen leírni. Ismerve köznépiük gondolkodásmódját, rögtön tudtam, hányadán vagyok vele. Felajánlottam segítségemet, hogy majd megszabadítom a darászsoktól. Nem en-

gedte. Azt mondotta, hogy azoktól csak olyan ember szabadíthatja meg, aki ahhoz »ért«, de ha más nyul hozzá, még nagyobb bajt csinál.

Elpanaszolta, hogy három kas méhe volt s mind elpusztították; egy szép kakasát, a melyet nem adott volna 6 koronáért, megölték, nejét karján megszurták, gyümölcsét mind megkezdik ahogy érni kezd stb, stb. Kértem, mutassa meg legalább, hol vannak. Kérésemnek engedett s egy rozoga létrán felmentünk a padlásra. Mit láttam ott? A padlás azon része, a hol a darázsok fészkeltek, összevarrt rosz zsákokkal volt elfüggönyözve, nehogy a darázsokat valaki bántassa.

Elmondotta, hogy már két kuruzslónál is járt s habár jól megfizetett nekik, egyik se tudott semmit csinálni.

Tisztán láttam mindent. Tudtam, ha czéomat — a darázsok kipusztítását — elakarom érni, felvilágosultságom félretételével, az ő szája ízén kell beszélnem. Elmondtam neki, hogy egy öreg embertől, aki híres kuruzsló volt, eltanultam a kipusztító eljárást. Emberem arcza kiderült s kért, hogy szabdítsam meg házát a veszedelemtől. Biztattam, hogy miután holnap ugy is kedd van, ma este el lehet pusztítani őket. (Márcz szare, kedd este a románoknál a kuruzslás legjobb ideje.) Én pedig tudva, hogy legjobb idő a darázsok elpusztítására az este, midőn az egész törzs együtt van, csak azon gondolkoztam, minő okusz-pokuszt csináljak, hogy emberem előtt a műtétet minél misztikusabbá tegyem, hogy a siker felől megnyugodjék.

Megtettem az előkészületeket a darázsok kiirtására. Felöltöttem vastag téli ruhámat, kezeimre téli keztyüt huztam, fejemre báránybőr süveget tettem, melyre föltettem a körhálóval ellátott méhészkalapot. (Mindezt azért, mert a vastag ruhán át a darázs meg nem szurhat) Elővettem egy sűrű szövetű szőlőnyomó zsákot. A zsák szájánál vékony, erős, de könnyen hajló sodronyt huztam körül. A sodrony egyik végét karikába hajtottam, más végét a karikán átfüztem, hogy a zsák száját hurokszerűleg összehuzhassam vele. Magamhoz vettem kis kézi lámpámat, egy marokként és egy sodrony szövésű ócska rostát. Szolgámmal egy fedeles kádat hozattam. E felszerelésekkel este 9 óra után emberem lakásán megjelentem, ki már a kapuban várt reám.

Megrendeltem, hogy szedjen össze 9 drb kis követ, rakjon a kád fenekére azokból 8 drbot körbe. A kilencedik kis követ egyik kezéből a másikba téve, forgassa maga körül 9-szer s tegye a kör közepébe. A kádba helyezett 9 kőre felállítottam a rostát, abba papir- és fadarabkákat, azokra a ként tettem, meggyújtottam s a kádat befödtem.

Meghagytam emberemnek, hogy a vasvillát kezében tartva, álljon ki az útra vezető ajtóba s ne bocsásson be senkit, a míg én nem mondom.

Hónom alá véve a zsákot, fölmentem a padlásra, hol a darázsok már együtt voltak a fészekben s a mint a lámpa világosságát észrevették, erősen zúgni kezdettek. Lámpámat alkalmas helyre letettem. A zsák száját szétnyitva, hirtelen a fészekre bori-tottam s a fedélhez nyomtam úgy, hogy a mellett egy darázs sem menekülhetett el. Most a sodrony szabad végét lassan, óvatosan huztam, mi által a zsák szája összeszorult s az egész fészek mindenesül a zsákba hullott. A sodrony huzott végével a zsák száját körülcavarva, a zsákot lehoztam. A háborgatást észrevett darázsok nagy zúgással rontottak ki a fészekből, de a zsákból kimenekül-
niök nem lehetett.

A darázsokkal telt zsákot a kádba függesztettem, melyben már nagymennyiségű gyilkos kékngöz fejlődött s a kádat ismét befödtem.

Az ajtóban álló embert elszólítottam azzal, hogy minden rendben van.

Egy óra mulva, miután a kádban a kén egészen elégett s a zúgás is elmúlt, a zsákot kivettem s mindenestül hazavittem.

Másnap a zsákot kibontva, abban mintegy 8—10 liternyi darázs volt elpusztulva, melyet fészkestül együtt elégettem.

Igy pusztítottam ki én a darázsokat, babonát szinelve. Tehát nem mondtam valótlanságot. Még ma is él az ősember a maga balhitével. babonaságával s a felvilágosultság kénytelen előtte meghajolni, ha czélt akar érni. Nem segít e helyütt az okos beszéd. Falra hányt borsó, vagy elmondhatjuk Ciceroval: «Ethiopem lavo» (szerecsent mosok), aki azután is fekete marad. Hogy mikor fog ez a nép is felvilágosodni, Isten a megmondhatója.

Emberem azóta nyugodtan végzi dolgait, mert egy nagy lidércnyomástól szabadult meg, melyet vakhiedelmekkel telt gondolatvilága alkotott magának. De én, ha megnyugszom is a változatlanban, sehogysem tudom elfeledni azt a darázs-tatárjárást, a mely méhesemet tönkretette.

Ferner Viktor.

A méhészet haszna.

Hogy a méhészet a gazdaság legkisebb befektetést igénylő, s kedvező feltételek mellett legjövedelmezőbb ága, már bizonyításra nem szorul. Mindazonáltal nem lesz érdektelen Zalavármegye 1815. évi november 8 án tartott közgyűlésének jegyzőkönyvében 2007. sz. a. foglalt azon jelentést kivonatban közleni, melyet egy kiküldött megyei bizottság tapasztalatairól a közgyűlés elé terjesztett.

A jelentés kivonata szószerint így hangzik :

»Alább irattak a Tekintetes Nemes Vármegyének Kegyes Rendeletéből folyó Oktober Holdnap 9-ik Napján Köveskálra kimenvén és ott Tekintetes Vadnay Károly s Györffy Antal Tábla Birák, úgy Nemes Nemzetes Nagy Ferentz, Saáry László és Biró Ferentz Szolga Birák, Körmeny István s Ádám Pál Eskütt és Dömölky Imre Kövesi Predikátor ; úgy Nemes Torma László, s Nagy Sándor uraknak; végtére Virág András Nagy Méltóságú Hertzeg Eszterházy Számadó Tisztjének s Tapolczay Öreg Biró Virág János jelenlétekben Tisztelt Márton Gábor úr által Méhes Gazdaságának hat esztendőktől való szaporodása, s az abból származott haszon, annak szám szerint való felverésével megvizsgáltván ezen alázatos Tudósításunkat teszszük :

1810-ik Esztendőben, a mint Köveskálon közönségesen tudva vagyon, tsak edgy kas méhet hozott Köveskálra, melyet akkori Szöllősi Oskola Mester Simon Páltól vett 20 forinton.

Ez az edgy kas azon esztendőben kettőt eresztvén lett három kas.

1811-ben a 3 Anyakas szaporodott 8-ra. Kettőt felvert, volt benne 30 font méz; fontját akkori árával 15 krajtzárral számlálván tesz 7 for. 30 kr.

Hat kas megmaradt Anyakasnak.

1812-dik esztendőben a 6 kas szaporodott 16 ra.

1813 ban a 16 kas szaporodott 28-ra. Ekkor Magnak hagyott 19 kast, edgyet ugyan Magnak ajándékozott, melynek akkori ára jövedelemképpen kitétetik 8 forintra. Azon méznek az ára, melyet ezen esztendőben megtartott, tészen 64 for.

1814-dik esztendőben a 19 kas szaporodott 40-re. Ekkor Magnak hagyott 27 kast, eladott mézet és viaszt 228 for. árut, magának hagyott 80 font szin és lépesmézet, mely megért 60 for. És így ezen esztendőben volt a Méhekből való Jövedelem 288 for.

1815-ben a 27 kas szaporodott 44-re. Ezekből Magnak hagyott 30 kast, felvert 14 kast, ezekben volt 398 font lépesméz és 11 Hármaskasnak* a tetejét levette, mely megmértvén, találtatott az üres fiókoknak nehézségét kivonván, tiszta lépesméz:

a 21-ik kasnak felső fiókjában volt	17 font,
a 4-ik » » » »	17 »
a 2-ik » » » »	24 »
a 22-ik » » » »	22 »
a 26-ik » » » »	25 »
a 23-ik » » » »	20 »
a 12-ik » » » »	24 »
a 10-ik » » » »	20 »
a 8-ik » » » »	20 »
a 13-ik » » » »	19 »
a 15-ik » » » »	25 »

Mind öszve 233 font.

Ehez számlálván a fent kitett 398 fontot,

Volt Summa 631 font méz,

melynek mázsáját 60 forintjával felvévén, tészen 380 for. A Magnak hagyott 30 Anyakasnak az ára 20 forintjával tészen 600 for.

A Jövedelem egész Summája 1347 for. 30 kr.

A Méhesre és másra tett költség hat esztendőktől fogva specifikáltatott 91 forintra.

Ezen költséget lehuzván a Jövedelemből, marad *tiszta nyeresmény 1256 for. 30 kr.* Sign. Köveskál, Oktober 9-én 1815. Novák Gáspár m. p. Tábla és Fő Sz. Biró. Asbóth János m. p. Tábla Biró Saáry László m. p. Al Sz. Biró Nagy Ferentz m. p. T. N. Zala Vármegyei Al Sz. Biró. — Olvast. Vida Ferentz m. p. hites Al Jegyző által.

Közli: S. M.

Vegyesek.

— **Kolozsvár méhésze-te 1777-ben.** Hiteles adatok igazolják, hogy Kolozsvárt 1777-ben a méhészet elég virágzó volt. A város.

* Három osztályu szalmából font rakkaptár, tehát már okszerű kezelés

ban méhészettel 68-an foglalkoztak összesen 483 kasban. A méhészek száma a lakosság akkori létszámához viszonyítva tekintélyesnek mondható. A méhészet eme felvirágzásában az akkori erdélyi fő kormányzókat illeti a dicsőség, mely gondoskodását és védelmét kiterjesztette a méhészetre is. Különben akkori időben országszerte nagyban terjedt a méhészet, mert Mária Terézia Bécsben 1775-ben méhészeti iskolát állított fel s az ott kiképzett méhészeket szétküldötte az országban, hogy a népet oktassák. Ez volt az első vándortanítói intézmény.

— **Uj méhészeti egyesület.** A hácsbodrog vármegyei méhészeti egyesület megalakult. Elnök *Klein Adolf dr.*, alelnök *Mészáros Gábor*, titkár *Dömötör Miksa dr.*, pénztáros *Karácsonyi Árpád*, ellenőr *Koncz András*, ügyész *Vojnits Gyula dr.* Az alapszabályokat fölterjesztették jóváhagyás végett. Az értekezlet elhatározta, hogy »Bácsmegyei Méhészeti Lapok« czimen havi szaklapot indít, melynek szerkesztésével *Dömötör Miksa dr.*-t bízta meg.

— **A hangyasav gyógyító ereje** elismert tény. Példa rá egy szegény cipész, ki annyira megtelt reumával, hogy egész testét nem bírta. De különösen karjaival szenvedett sokat úgy, hogy ujjai meggyöngyösödtek és megmerevedtek. Képtelen volt tehát iparát tovább folytatni. Azonban a parancsoló szükség nem engedte pihenni. Kora tavasztól késő őszig szedte a hangyatojást, hogy mindennapi kenyerét megszerezze. Ősszel csak azt veszi észre, hogy teste nem fáj, ujjait szabadon mozgathatja. A téli zord idő felújította betegségét, de már nem oly nagy mértékben, mint azelőtt. Más évben újból hangyatojást szedett s reumája többé elő sem állott; iparát folytathatta. Ebből látható, hogy ha a hangyák mérge ily gyógyhatású volt, mennyivel hatásosabb a méheké, melyek a mérget a szúrás által egyenesen a vérbe oltják. E gyógymódtól való idegenkedés a szúrás okozta fájdalomban keresendő, de azt is mondják, hogy a reumás tag a szúrás okozta fájdalmat nem éri.

Tartalom: Kérelem. *Az elnökség.* — Egyszerű és hasznos méhészet, —s. —s. — Boczonádi-Kuchenmüller rendszer. *Biró Elek.* — Október havi teendők. *Mezei.* — A székely akció és a méhészet. *Dr. Balázs Ferencz.* — Miként irtottam ki a darázssokat. *Ferner Viktor.* — A méhészet haszna. Közli *S. M.* — Vegyesek.

Nyomatott Gámán János örökösénél Kolozsvárt, Kossuth Lajos-utca 10. sz.